
Mednarodna konferenca Raziskovanje za zdrava mesta, Haag, 21. - 23.6.1989

Author(s): Marija VOVK

Source: *Urbani Izziv*, No. 10, Ob 30. letnici! (december 1989), pp. 54-56

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179858>

Accessed: 27-08-2018 07:19 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Marija VOVK:

Mednarodna konferenca Raziskovanje za zdrava mesta, Haag, 21. - 23.6.1989

Mednarodno gibanje za renesanso širšega zdravstvenega varstva Zdrava mesta je projekt dveh sektorjev Svetovne zdravstvene organizacije, in sicer sektorja za pospeševanje zdravja in sektorja za varstvo okolja. Nastalo je kot posledica že pred desetletjem začete strategije SZO pod geslom Zdravje za vse do leta 2000. Prva mednarodna konferenca tega gibanja je bila leta 1986 v Ottawi.

Projekt Zdrava mesta izhaja iz podmene, da zdravstveno osveščeni prebivalci in širša družbena skupnost lahko prevzamejo odgovornost za izboljšanje lastnega zdravja in kakovosti življenja nasploh, zlasti v urbanem prostoru. Mesta so nekakšen spoj različnih resursov: ekonomskih, socialnih, zdravstvenih, vzgojno izobraževalnih, znanstvenih in drugih, ki jih je moč s smiselnim odločanjem in ob javni udeležbi prebivalstva aktivirati za dvig kakovosti življenja v njih. Zdravje v tem okviru je ne le najpomembnejša komponenta kakovosti življenja, ampak tudi osnova splošnega družbenega in gospodarskega razvoja.

Odkar je koncept gibanja Zdrava mesta postal bolj znan, raste med evropskimi mesti zanimanje zanj kot gobe po dežju. Dobesedno čakajo v vrsti za pristop k projektu. Trenutno se za to trudi tudi Ljubljana. Mreža vključenih mest se razrašča. Ob koncu leta 1988 je bilo uradno priznanih 25 mest. V Helsinkih je bilo lani srečanje, kako vzpostaviti stik za prikjučitev v domačo ali mednarodno mrežo za gibanje Zdrava mesta. Mesta se združujejo tudi po skupnih težavah ali značilnostih, npr. pristaniška mesta, francoska primestna naselja ali kanadski koncept "zimskih mest". Mesta Dunaj, München, Zürich in Hamburg so se odločila, da vzpostavijo povezavo na osnovi vzajemnih interesov.

Mednarodna mreža teh mest raste. Razvijajo se povezave med SZO v Evropi in mrežo zdravih mest v Kanadi, ZDA,

Avstraliji in Novi Zelandiji, pa tudi med SZO/Evropa in ameriškim dvojnikom AMRO. Zagreb naj bi sodeloval pri snovanju mreže med deželami v razvoju in neuvrščeni.

Vsepovsod po Evropi organizirajo razne konference, mednarodne in multidisciplinarne. Lani je bil v Zagrebu, ki se je kot prvo jugoslovansko mesto vključilo v to gibanje, simpozij na temo zdrava mesta. Letos so bile konference v naslednjih mestih: na Dunaju, kjer so vse politične stranke na mestni skupščini soglasno sprejele deklaracijo Zdravje za vse do leta 2000, v Haagu na temo raziskovanje za zdrava mesta in v Cardiffu o zdravih mestnih središčih in urbanih predelih. V Walesu pa je bil leta 1989 ustanovljen Institute for Health Promotion of the University of Wales, College of Medicine, Cardiff.

Konference na Nizozemskem sem se udeležila tudi jaz, a ne kot edini jugoslovanski predstavnik. Navzoča sta bila še dva mlajša sodelavca Univerzitetnega zavoda za zdravstveno in socialno varstvo v Ljubljani.

Program je bil zelo pester, predavatelji od vsepovsod (menda največ Nizozemcev) in različnih strok. Poleg plenarnega zasedanja so bila številna vzporedna predavanja in delavnice. Sproti so še dopolnjevali program ter objavljali spremembe v konferenčnem časopisu. (Če koga zanimajo materiali, jih dobi pri meni oz. v knjižnici UI.) Pravzaprav se je bilo težko odločiti za predavanje, ker sta bili med zanimivimi gotovo vsaj dve

istočasno. Navedem naj le nekaj naslovov vzporednih sekcij:

- Diagnosticiranje skupnosti
- Raziskovanje za pospeševanje in razvoj zdravja
- Zdrava mesta dežel tretjega sveta (nerazvitih dežel)
- Vprašanja zdravstvenih potreb
- Raba geografskih informacij za zdravstveno varstvo in probleme okolja
- Socio-epidemiološko raziskovanje
- Pokazatelji zdravih mest
- Raziskave javne zdravstvene politike mest
- Bodočnost urbanega zdravja
- Zdravje in delovno okolje

Cilji konference so bili strnjeni v treh točkah:

1. graditi mostove - med zdravimi mesti in raziskovalnimi skupnostmi,
 - preko državnih meja,
 - med strokami (interdisciplinarnost);
2. izvesti obveze znanstvenih skupnosti - na teoretični ravni,
 - na operativni ravni;
3. spremljati
 - objavljene uspehe (publicistiko),
 - raziskave o zdravih mestih (knjiga bo izšla leta 1990)
 - tekoče sestanke
 - in razvijati strukturo sodelovanja.

Drugi dan konference so bili za udeležence na popoldanskem programu tudi strokovni ogledi. Na voljo so bile štiri možnosti:

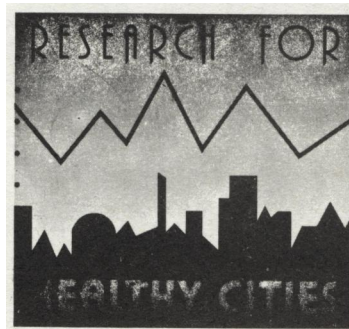
- Rotterdam - pristaniško mesto,
- Prenova v Haagu, gostiteljskem mestu,
- Almere - novo mesto pod morsk gladino,
- Harderwijk - mesto leta zaradi priznanja o ustreznem okolju.

Prijavila sem se za izlet v Almere. Tja smo prispeli po enourni vožnji z avtobusom. V mestni hiši nas je sprejel župan in na kratko orisal značilnosti mladega mesta, ki leži ob robu polderja -

zemlje pridobljene iz morja. Almere je namreč staro ime za notranje morje med Holandijo in Frizijo. Pred 20 leti je bilo tu še morje IJssel. Danes pa je tu sodobno mesto, zgrajeno na meter debeli peščeni plasti, ki pokriva ilovnato morskno dno. Temelji vse večjega števila objektov so do 30 m globoki piloti. V končni fazi bo imelo mesto 5 predelov - Haven, Stad, Buiten, Pampus in Sticht - z 250.000 prebivalci. Z gradnjo so začeli leta 1974 in do sedaj so zgradili prve tri predele. Leta 1980 so se vselili prvi stanovalci (70.000). Skrbno načrtovano mesto je zaživelo, ljudje se priseljujejo, saj so možnosti za življenje dane, na voljo so razna delovna mesta. Stanarine so tu manjše kot sicer za nova stanovanja v konurbaciji zahodne Holandije - Randstad.

Pri oblikovanju novega mesta so vložili veliko truda v načrtovanje raznih dejavnosti, ki prispevajo k družbenemu razvoju in njegovi kakovosti. Tako je v mestu veliko družbenih centrov, kulturnih ustanov (knjižnice, gledališča, kinodvorane, razstavnih prostori, koncertna dvorana), športnorekreacijskih naprav in nakupovalnih možnosti. Drugi vidik, ki so ga upoštevali pri gradnji zdravega mesta, je dosegljivo zdravstveno varstvo kot poseben poizkus za nizozemske razmere. V zdravstvenih centrih sosesk so vsi strokovni uslužbenci plačani. To izhaja iz njihove teorije, da plačana zaposlitev poenostavi nadzor nad kakovostjo in zmanjša stroške zdravstvenega varstva.

Po uvodnem govoru smo dobili kolesa in se v manjših skupinah z vodiči popeljali naokrog po raznih predelih mesta. Mestna podoba je zelo pestra. Predvsem je vsepovsod veliko zelenja in vode (kanali, ribniki), celo v predelu Stad, ki bo središče vseh mestnih predelov. Zato so tu nakopičeni razni veliki objekti: trgovske hiše, nakupovalni centri, mestna hiša, gledališče, železniška in avtobusna postaja itd. Mostovi, leseni ali kamniti, večji ali manjši, včasih spominjajo na amsterdamska prizorišča. Za mestnim vzdušjem pride podeželsko okolje (Buiten). Zazidava je zelo pestra in različna, tako da tipi stanovanjskih stavb ustrezajo

različnim skupinam prebivalstva, npr. manjšim in večjim družinam, starim ljudem in tistim, ki živijo sami. Za stare ljudi, ki niso več zmožni samostojnega življenja, so trije domovi (zmogljivost enega do 100 postelj). Eden izmed njih ima tudi negovalno enoto (30 postelj). Sicer pa so k vsem priključena varovana stanovanja (do 50). Posebna zanimivost so kengurujske hiše z dvema stanovanjema pod isto streho za vzajemno pomoč pri bivanju odraslih otrok in staršev, torej dveh generacij s samostojnim gospodinjstvom. Za najhuje prizadete gradi posebna fundacija invalidska stanovanja, kjer je na voljo tudi stalna pomoč.

Almere je predvsem varno mesto, kar se tiče prometa. Diferenciacija prometnih površin je dosledno izvedena. To so široke ceste, ki ustrezajo hitremu motornemu prometu, z ločenimi potmi za mopede in kolesarje ter še poti za pešce. Projektirane so tako, da ne more priti do navzkrižnih situacij, izogibajo se križanja, stikajo se le v bližini doma. Prednost ima počasni promet, ki ima tudi najkrajše povezave. Isto velja tudi za mestni avtobusni prevoz, katerega mreža s številnimi postajališči se razprostira do vseh stanovanjskih predelov. Določen je poseben cestni pas za avtobus z varovanimi križišči: nevzporedni sistem.

V mesto pripelje tudi železnica, ki ima tri postaje. Železniški promet je zelo pogost, saj vozijo vlaki na pol ure ali celo vsakih 15 minut do večjih nizozemskih mest in do letališča Schiphol.

Na odprtih predelih izven mesta so za hitri promet ceste široke, zožujejo pa se v bližini stanovanjskih sosesk. Parkirnih prostorov je dovolj in so zastoj.

Almere je tudi zdravo mesto. Zdravstveno varstvo so v tem mestu začeli organizirati na drugačen način. Ker ni bilo nobene tradicije, so začeli uvajati novo zdravstveno varstvo s poudarkom na optimalni oskrbi bolnikov v bližini njihovih domov, prikrojeni njihovim potrebam. Le najnujnejše primere pošiljajo v bolnišnico.

V vsakem stanovanjskem predelu, v soseski z določenim imenom, je

zdravstvena postaja. Tu so združene vse službe od splošnega zdravstvenega varstva, zobozdravstva in otroškega varstva do babištva, fizioterapije, laboratorija in raznih socialnih služb. Vsaka od teh postaj pokriva območje s 6000 do 8000 prebivalci. Spadajo pod enotno in strokovno fundacijo EVA, kar je posebnost za Nizozemsko. Običajno je vsaka ambulanta organizacija zase s samostojnimi privatnimi zdravniki, brez strokovnega povezovanja.

Almer ima tudi svojo polikliniko s številnimi specialističnimi službami. Z dograditvijo bolnišnice v letu 1990 bo tako dokončno oblikovana struktura zdravstvenega varstva, primarnega in sekundarnega.

Almer je res posebno, mlado mesto, ki raste in se razvija, ima polno kulturnih ustanov, športnorekreacijskih in zelenih površin, je prometno varno, nudi veliko delovnih mest itd. To so značilnosti Zdravega mesta, ki so nam jih ne le opisali, temveč tudi pokazali.